

Paul R. Gregory och Robert C. Stuart:
Comparative Economic Systems

Den aktuella debatten om löntagarfonder torde öka intresset även för närliggande frågor om ekonomisk planering kontra marknader och övriga spörsmål rörande det ekonomiska systemet. Detta med det angelägna syftet att anställa systemjämförelser. För studier på detta område finns en om inte direkt ymnig, så i varje fall en rätt riklig litteratur av skiftande karaktär och kvalitet. Denna flora har nu fått ett nytillskott i *Comparative Econo-*

mic Systems (CES), (*Houghton Mifflin Company, Boston etc, 1980, 427+xiii s, \$22,75*), som är väl värd att uppmärksammas. Från en ekonoms synpunkt är CES intressant såtillvida att den tacklar sitt problemområde konsekvent från en resursallokeringsaspekt.

Verket är indelat i tre delar. I den första definieras och karakteriseras tre alternativa ekonomiska system: kapitalism, marknadssocialism och plansocialism.

Del två studerar hur olika faktiska system fungerar i praktiken, och del tre tar upp frågan om relationer mellan systemen (handel), prestationer och framtidsutsikter.

Med ett kapitalistiskt system avser Gregory & Stuart ett decentraliserat, huvudsakligen privatägt och marknadsstyrt system. Som ett paradigm för det presenterar de den traditionella neoklassiska konkurrensmarknaden, kompletterad med marknadsimperfectioner och externa effekter. En marknadssocialism karakteriseras av ett huvudsakligen decentraliserat marknadssystem, men med statligt eller kollektivt ägande. Som teoretiska referensramar för den studeras Langes marknadssocialistiska respektive Vaneks arbetsstyrda modell. Det plansocialistiska alternativet definieras som ett centraliserat, huvudsakligen planstyrt och statligt ägt system. För denna finner författarna inget paradigm, utan systemets teoretiska grundval utgöres av allmän planeringsteori.

Jag finner den första delen, som beskriver CES:s teoretiska referensram, vara det mest intressanta och givande partiet i boken. I och för sig innehåller det inget nytt på området, men den relativt kortfattade, väl genomtänkta och logiskt strukturerade framställningen kan läsas med njutning. Rikedomen på infallsvinklar och variationen av olika kritiska aspekter är påfallande. Den doktrinhistoriska inledningen, med bla den sk socialistiska kontroversen, är pedagogiskt välskrivna. De teoretiska grundvalarna för plansocialismen är kanske inte lika elegant framställda, men även en oinsatt läsare torde få en god uppfattning om materialbalansers och skuggprisens innebörd för en konsistent och effektiv resursallokering. I ett appendix ingår även en kortfattad och abstrakt redogörelse för Leontiefs statiska input-output modell.

I den andra delen presenteras USA:s ekonomi som ett typfall av det kapitalistiska systemet och Sovjetunionen som ett typfall av det plansocialistiska. För en västerländsk läsare med ekonomisk allmänbildning ger kapitlet om USA

knappast något nytt. Den sovjetiska resursallokerings problem, metoder och mekanismer beskrivs på ett åskådligt och informativt sätt, delvis från en historisk infallsvinkel. Som komplement till dessa typfall studeras olika varianter av kapitalism (Frankrike, Storbritannien, Västtyskland osv) och socialism (Östtyskland, Ungern med dess inslag av marknadsmekanismer, Jugoslavien mm).

Den tredje delen av CES inleds med en granskning av det ekonomiska utbytet, den internationella handeln inom och mellan de olika systemen samt deras relationer med den tredje världen. Den kontroversiella frågan om en jämförelse av ekonomiska prestationer mellan systemen inleds med ett studium av metodologiska principer. Därefter tar den empiriska analysen vid. Med hjälp av enkla statistiska kalkyler gör Gregory & Stuart en jämförelse omfattande tillväxt, effektivitet, jämlikhet, stabilitet och utveckling. De uppnår några intressanta resultat, i något fall kanske överraskande, men dessa bör nog anses tentativa på grund av det olikartade statistiska materialet. Som avslutning behandlas kortfattat några utvecklingstrender, konvergensen mellan systemen och socialistiska reformer samt framtidsperspektiv.

CES får i första hand betraktas som en inledande lärobok i ekonomiska system. Förutom den första teoretiska delen, som torde kräva en nationalekonomisk allmänbildning på ettbetygsnivån, bör boken kunna sättas även i en intresserad lekmans händer. I den grundläggande universitets- och högskoleundervisningen i tex socialistiska ekonomier och öststatskunskap kan CES uppenbarligen komma i fråga som kurslitteratur och varför inte även i mera ambitiösa studiecirklar. För den som vill rota vidare på något delområde är de utförliga litteraturreferenserna i CES till stor glädje. För övrigt bemödar sig författarna att skriva med en aura av objektivitet och vetenskaplig kylighet och stringens.

Pol lic *Pecca A Luukkainen*
Uppsala universitet